

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

Қазіргі кезде үлкен глобалды сұрақ талқыланып жатыр. «Дала ма, әлде қала ма?». Дегенмен, дала өркениетінің отырықшылыққа, яғни қалаға ауысуы көптеп кездеседі. Ал, бірақ отырықшы өркениеттің көшпелі мемлекетке айналуы тарихта кездеседі деп айту қиын. Бірақ, тағы бір айта кететін мәселе, көшпелі мәдениеттен шыққан мемлекеттер анағұрлық мықты болады. Мысалға, айта кететін болсақ, Моңғол империясы әлемді жаулап алуға сәл ақ алдында қалды емес пе? Даладан шыққан мемлекеттердің де асқан жігерлік пен рухы жоғары болатынын бізге белгілі. Батыс еуропа ғалымдарының көшпелі тайпаларды "жануарлар", "қаракшылыр" деп ойлауы да осыдан шыққан болар. Дегенмен, қазіргі кезде қай өркениеттің басым болғанын дәл анықтап айту қиын. Әр түрлі ғалымдар Гумилев болсын, Радлов болсын барлығы да көшпелі өркениеттің бәрібір ерекше болғанын мойындаған. Олар Ресей империясының ғалымдары болса да, қазақтың, барлық түркі тайпаларының ешкімге ұқсамайтын жеке бір мәдениет екенін дәлелдеп кеткен.

Көшпелілік өте кең ауқымды тақырып. Оны зерттеудің осы қазіргі кезде үлкен қиындықтар кездеседі, әрине дерекқорлардың аз болуы бірден бір фактор. Біз Қазақ елі Ұлы Дала өркениетін жалғастырған мемлекетпіз. Ата-бабамыздан қалған әлемде теңдесіз жоқ ескерткіштерді қадірлей білуіміз қажет. Келешекке ұмтылу үшін ең бірінші тарихты білуіміз қажет, соны зерттеп қана кемел болашаққа деген сеніміміз айқындалады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Бейғамқызы К. // Ел дамуында – жастар салмағы басым. 2012 жыл. 16 шілде.
2. Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру». 26 сәуір, 2017.
3. Назарбаев Н.Ә. Ислам және зайырлы мемлекет. 30 тамыз. 2014. 3 б.
4. Абай (Ибраһим) Құнанбайұлы. — Алматы, «Әдебиет әлемі», 2013. -500 бет.

УДК 93/94

ТАРИХ ҒЫЛЫМЫНДАҒЫ ХАОС ПЕН ТӘРТІП

Сайлаубаев Азамат Адлетұлы

aza_777.08@mail.ru

Л. Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Тарих факультетінің ІІкурс студенті,
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі – Г. К. Ерменбаева

Адамзат тарихы бар болғаны 2000 жыл кезеңмен өлшенсе де, бұл шын мәнінде күнтізбелік көрсеткіш қана. Шындап келгенде адамзат тарихы 100 000 – даған жылдарды құрайтын тым ерте кезден басталады. Осы уақыт аралығында адам санасы үнемі жетіліп отырып ғылым мен техниканың үздік үлгісін жасаған бүгінгі заманға да жетті. Қазіргі таңда кез келген құбылысқа, жаңалыққа, басқа да тың әрекеттерге ғылыми тұрғыда анықтама және баға беріледі. Қарастырып отырған тақырыбымыз «Хаос және тәртіп» өте күрделі бағыттардың бірі болып саналады. Аталмыш тақырып қоғам және оның дамуы тұрғысында басымырақ сипат алады. Тәртіп пен хаос бір ғана қоғам көкжиегімен шектелмейді, оның таралу шеңбері айтарлықтай сан алуан, атап айтқанда ғарыштық сипаттан бастап молекулалық деңгейге дейін өзіндік орыны бар. Біз бүгін аталмыш тақырыпты «адам-қоғам-даму» тізбегінде қарастырғанды жөн санап отырмыз. Ғылыми тұрғыда хаос және тәртіп терминдерінің анықтамасы айқындалған. Тәртіп-баршаға ортақ қабылданған, барша оны орындауға міндетті қағидалар жиынтығы, ал хаос сол жиынтық пен заңдылықтың іске аспай ыдырауы дегенге саяды. Бұл екі түсінік бір біріне қарама қайшы

ұғымдар болып саналады. Бұлар бір бірінсіз өмір сүре алмайды, үнемі егіздер тәрізді қатар жүретін ұғымдар.

Тәртіп – белгіленген және қалыптасқан басты көрсеткіш дедік. Бір қарағанда осы тәртіп жетекші күш тәрізді көрінер. Белгіленген тәртіптің бұзылуы өзінше бір жаңа тәртіпті құрайды, хаостың орын алуы да әбден ғылыми түрде түсінікті. Философияда «заңдылық және кездейсоқтық» деген критерийлердің бар. Айналып келгенде кездейсоқтықтың өзі сол заңдылықтың аясынан шығатыны белгілі болып отыр. Сол тәрізді хаоста тәртіптің ажырамас бір бөлігі іспетті. Хаос – тәртіпті, тәртіп - хаосты туғызады. Бұл айтқанымызға мысал ретінде медицина ғалымдарының жүрек соғысына қатысты жасаған мына жаңалығын айтуға болар еді. Тәжірибеге екі адам алынған, бірі жүрегі ауыратын, екіншісі мүлдем сау. Солардың жүрек қағысын зерттегенде денсаулығы дұрыс адамның жүрек соғысы айтарлықтай бейберекет соққыны көрсеткен. Көрсетілген мөлшерден айтарлықтай ауытқыған. Ғалымдардың бұнымен айтпағы бейберекет соққан жүректің белгілі бір тәртіпке бағынуы. Бұндай мысалды қоғамның, ғылымның әр тармағынан кездестіруге болады. Мына бір мысалды да айта кеткеніміз абзал. Ауа райын болжаушы белгілі ғалым Лоренцтың төмендегідей ғылыми жаңалығы бар. Жорамал жасау барысында ауа райының өзгеріс алар тұстары белгілі бір формада қалыптасып отырған. Мұны тұрақтылық немесе заңдылық ретінде қабылдауға болар еді. Бірақ маман мәліметтерін компьютерге енгізіп қалыпты модель жасау барысында айтарлықтай айырмашылықты аңғарады. Ғалымдар бұған «Көбелек эффектісі» деген атау берген. Бірақ уақыт өте келе бұндай фактілер жиі әрі тұрақты орын алып, белгілі бір хаостық сипат берді. Бұл бейберекеттің өзі белгілі бір тәртіпті қалыптастырды. Ғалым бұл зерттеуін мамандар ортасына салғанда дәл осындай көрсеткішке басқа да әріптестері қол жеткізген көрінеді. Хаостың өзі жоғарыда айтқанымыздай тәртіптің бір тұғыры болып тұр [1,146].

Хаос теориясы, оның мақсаты жүйенің өте күрделі мінез-құлқын сипаттау және түсіндіру болып табылады; олар тек бір көзқараста қарапайым және болжанбайтын көрінеді, дегенмен, белгілі бір тәртіпке негізделген. Кейбір физикалық жүйелердің мінез-құлқын физиканың әдеттегі заңдарын қолдану арқылы сипаттауға болмайды. Бұл жүйелерді сипаттау үшін қажетті математикалық аппарат өте күшті компьютерлер үшін де тым күрделі болып табылады. Мұндай жүйелер кейде бейсызық немесе хаотикалық деп аталады; Олар күрделі механизмдерді, электр тізбектерін, сондай-ақ ауа райы сияқты табиғи құбылыстарды қамтиды. Тапсырылған жүйе сондай-ақ, мысалы, тауға түсіп, турбулентке айналғанда судың біркелкі ағымы сияқты хаотикалық болуы мүмкін [1,4].

Хаос пен тәртіп ұғымдары барлық салада нақты көрініс тапқан. Тарих, медицина, спорт немесе экономика қалды десек, дін және тағы басқа салалар бойынша нақты мысалдар келтіруге болады. Мысалы, ғылымдардың төресі саналатын философия ғылымы туралы. Жер, адам, дін, өмір тәрізді ұғымдарға қатысты хаос пен тәртіптің алар орыны айрықша. Мысалы, адам баласы «қайдан келдім? мен кімнің? мені кім жасады? қайда барамын?»,-деген сұрақтар төңірегінде сан алуан пікірлер айтып түрлі жорамалдар жасады. Айналып келгенде табынатын, бас иетін нысандар тапты. Шартты түрде бұны дін деп қарастырайық. Осының негізінде мәселе бойынша сұрақтар бір ретке келтірілді. Кейін тәртіп орнады. Басында осы мәселе бойынша толық бейберекет, демек хаос орын алған еді. Бүгінгі таңда әлемдік немесе дәстүрлі үлкен діндердің барлығы белгілі бір мақсатқа жұмылдырылған. Яғни, қоғамдық формацияда адамдардың топтасуы, жұмылуы, тұрғысында тәртіп орнатты. Хаос жалғаса берген жағдайда бұлардың ешқайсысы да орын алмас еді [2,18].

Хаосты біз көптеген жерлерде кездестіреміз. Ежелгі Шумер, Вавилон және шығыс тауларында және Тигр мен Евфрат арасында тұратын барлық халықтардың өкілдігінде хаос - қара, белгісіз судан шыққан үлкен зат немесе үлкен диорит тас секілді және бұл суды анықтау мүмкін емес сияқты көрінер.

Сіздер сондай-ақ, Інжілдердің қарызға алған Киелі ескі өсиетінде бастапқыда бүкіл дүние жүзінде ештеңе жоқ деп айтылады және Құдай жер мен көкті жаратқан.

Қытайда хаос үйірме немесе жұмыртқа түрінде көрініс тапты, оның барлығы - бұл шеңбердің, шеңберден немесе тіпті дәлірек айтқанда мұражайларда бірнеше рет көрген жады сақинасынан босатылған.

Өзінің өзгермейтін мекемесі арқылы өмір сүретін тұрақты қоғам ғасырлар бойы өзгермейді, ал адам өмірінің ағыны күн сәулесінің алыс аспандағы мәңгілік қозғалысы сияқты өлшенетін болады. Ішкі өзгерістер мұндай қоғамға белгісіз, бірақ сырттан әсер етуден және соққылардан кепілдік беріледі, өйткені автономды заңдармен өмір сүру әлемнің қалған бөліктерінен толығымен бөлінеді. Егер бүкіл мемлекет құрып, жойылып кетсе де, құмарлықтар тез өзгеріп, шын мәнінде өзгеріп отырады, біз бұрын өз ісімізге ие емеспіз, өйткені бізде өзіміздің мақсатымыз, өзіміздің жолымыз бен жеке түсінігіміз бар.

Ғылыми негізде тәртіппен хаос көбіне қоғам дамуы тұрғысында ерекше рөл атқарып жатады. Қоғамдық формация өзінің даму кезеңінде бірнеше үлкен кезеңді асып өтті. Бірақ, осы кезеңдердің барлығында да тәртіппен хаостың рөлі айрықша көрініп тұрды. Қоғамның дамуына орай шартты түрде «ашық қоғам» және «жабық қоғам» деп бөлсек хаос пен тәртіп үнемі қатарласа жүре отырды. Алғашқы қауымдық құрылыстан бастап, тас үнгір ішіндегі жабайы адамдардың атқарар өзіндік функциясы болды. Белгілі бір кезеңге дейін бұл көрсеткіш айна қатесіз орындалып отырды. Тәртіп болды. Бірақ кейін келе бұл тәртіп бұзылып үстем құрушылар немесе құлдар тәрізді топтар хаосқа орын беріп өзінің тәртібін құрды. Айналып келгенде хаос барынша қоғамның төбесіне көтерілді, нәтижесінде қоғам дамыды. Адам баласы алға жылжыды. Ежелгі ғасырларда бой көтерген қалалар, еркін жүргізілген сауда саттық және басқа да әлеуметі зор іс әрекеттер хаостың, атап айтқанда белгіленген тәртіптің орындалмауы негізінде орын алды. Хаос көбіне жабық қоғамда еркін дамып нақты нәтижесін береді. Бірінші кезекте адамдар арасындағы әлеуметтік, саяси, экономикалық теңсіздіктер. Қоғамның наразы бөлігі қалыптасқан тәртіпті бұзуға күш салады, сол арқылы хаос орнатып өз талаптарын іске асыруды көздейді. Хаостың орнын тәртіп басқанда немесе кері көріністе қоғамдық төңкерістер орын алып жатады. Бұл аксиомаға пара-пар заңдылық тәрізді. Себебі осы жоғарыда аталған процесстердің негізінде қоғам дамуы нық орын алады. Мындаған жыл тарихы бар, дәстүрі айрықша мәдениетті көне Қытай халқында «аумалы-төкпелі заманда өмір сүр» деген қатты қарғыс сөз бар. Хаостың немесе тәртіптің үстем құру кезеңіндегі дәуірдің қаншалықты ауыр болатынын осы сөзден-ақ аңғаруға болады.

Қоғамдық формация ауысып отырып, дами келе ашық қоғамға да жетті. Монархиялық, тоталитарлық жүйелердің орнын әлеуметтік теңдік, көпшілік басқару және заңның басымдылығы негізінде жасалған өркениетті құбылыстар тәртіптің жаңа қырын ашып отыр. Кез-келген қоғам белгілі бір тәртіпке бағынуы шарт, олай болмаған жағдайда қоғамның (мемлекет) іргесі сәгіліп, түсініспеушілік заман орнайды. Жоғарыдағы қоғамның сақталып тұруы беймәлім болады. Бұл – хаос. Сондықтан ашық қоғам жоғарыда айтқан шамалы ортаның басқаруынан құтылып, көпшілік билейтін жаңа заң және ережелер топтамасын жасайды. Бұның астарында тәртіп мағынасы жатыр. Бүгінгі таңда кез-келген қоғам немесе мемлекет баршаға ортақ тәртіп жүйесін қабылдап, хаосқа орын бермеуге тырысады. Осыған қарап тәртіп хаосқа қарағанда мықты әрі өміршен екен деген ой тұмауы қажет. Біздің қарастырғанымыз тек өзіміздің өмірімізге жақын қоғам шеңберінде қаралған мәселе. Жоғарыда айтқанымыздай «хаос және тәртіп» өлшемдері басқа көпетеген салалар бойынша (философия, экономика, саясат, ғылым, ғарыш, т.б.) нық орын алған. Бұл анықтамаларсыз тақырыпты қозғау мүмкін емес. Зерттеу үшін, сараптама жасау үшін хаос пен тәртіп қашанда алдыңғы қатарда болуы шарт.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Лоренц Э. Н. Теория хаоса. – М.: Заря, 1963. 316 с.

2. Борзяк Э. И., Бочаров В. И., Волкова Л. И. Анатомия человека: Учебник. – 2-е изд., - М.: Медицина, 1986. 480 с.

УДК 93/94

ИСТОРИЯ СПЕЦПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ-КОРЕЙЦЕВ В АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ И ИХ УСТРОЙСТВО

Сактаганова Айдана Нурашевна

aidoni95@mail.ru

Магистрант 1 курса исторического факультета ЕНУ им. Л.Гумилева,
Астана, Казахстан

Научный руководитель – Жаркенова А.М.

История депортации корейцев в Казахстан является малоизученной, за исключением фундаментального труда Г.Н.Кана, монографии «История иммиграции корейцев: вторая половина XX века- 1945 г.» [1], выпущенной 1999 году нескольких работ, публикаций. Рассекречивание архивных документов периода 1930-50-х годов сделало возможным изучение причин политических репрессий и принудительных перемещений корейского народа. Поэтому изучение истории депортации народов и спецпереселенцев как в отдельности, так и комплексно является актуальной проблемой.

В письме участникам вечера посвященный 80-летию переселения корейцев в Казахстан-президент Республики Казахстан Нурсултан Назарбаев отметил «Дорогие соотечественники, поздравляю вас с 80-летием проживания корейского народа в Казахстане! Благодаря терпению и единству вы смогли вместе с казахским народом преодолеть непростые времена. Сегодня корейский этнос является неотъемлемой частью Казахстана, его представители вносят неоценимый вклад в экономическую, социальную и научную сферы Казахстана.

Ассоциация корейцев Казахстана стала эффективным институтом гражданского общества, служащего единству нашей страны. Сохраняя связь со своей исторической родиной, корейцы наращивают потенциал для укрепления сотрудничества между Казахстаном и Кореей»[2].

Вторая половина 20-х годов XX века в Советском государстве ознаменована рядом политических акций, которые сыграли немаловажную роль в дальнейших судьбах многих республик постсоветского пространства. Раскулачивание и конфискация, репрессии и депортации целых народов - все эти мероприятия были проведены советским правительством с конца 20-х до начала 50-х годов XX века.

1937 год вошел в историю советского периода как год массового террора и репрессий, обрушившихся на многие миллионы людей всей национальностей, населявших одну шестую часть земной суши. Этот год явился в летописи корейцев бывшего СССР самой трагической главой.

Переселенческая политика 30-40-х годов XX века в СССР характеризуется насильственными методами. Сначала она проводилась по социальному признаку, а затем - национальному. В 20-30-е годы из центральных регионов СССР в массовом порядке под конвоем на территорию Казахстана, Урала, Средней Азии в ходе насильственной коллективизации были выселены представители так называемого свергнутого класса, духовенства, а также зажиточные крестьяне. В предвоенные годы под разными предлогами из мест постоянного проживания были выдворены поляки, корейцы, иранцы, курды и др.

В конце 30-х годов и вовремя II мировой войны последовала депортация «нежелательных элементов» из Прибалтики, Западной Украины, Западной Белоруссии, Бессарабии, объяснявшаяся необходимостью укрепления безопасности государства. В годы Великой Отечественной войны депортации подвергались целые народы, обладавшие национально-территориальной автономии-